

מסכת תענית – שיעור 3

מחלוקת ר' אליעזר ור' יהושע

1. תלמוד ירושלמי מסכת תענית פרק א דף סג טור ג/מ"א

מאימתי מזכירין גבורות גשמים ר' אליעזר אומר מיום טוב הראשון של חג ורבי יהושע אומר מיום טוב האחרון אמר רבי יהושע הואיל ואין הגשמים סימן ברכה בחג למה הוא מזכיר אמ' לו ר' אליעזר אף הוא אינו אומר אלא משיב הרוח ומוריד הגשם בעונתו אמרו לו אם כן לעולם יהא מזכיר

2. תלמוד בבלי מסכת סוכה דף יא עמוד ב

דתניא: +ויקרא כג+ כי בסכות הושבתי את בני ישראל - ענני כבוד היו, דברי רבי אליעזר. רבי עקיבא אומר סוכות ממש עשו להם.

3. תלמוד ירושלמי מסכת סוכה פרק ב ה"י

כל שבעת ימים עושה אדם את סוכתו קבע ואת ביתו עראי ירדו גשמים מאימתי מותר לפנות משתסרח המקפה מושלין אותו משל למה הדבר דומה לעבד שבא למזוג כוס לקונו ושפך הקיתון על פניו גמרא ירדו גשמים מאימתי מותר לפנות וכו' לא סוף דבר שתסרח אלא אפי' כדי שתסרח לא סוף דבר מקפת גריסין אלא אפילו מקפה של כל דבר תני כשם שמפנין מפני הגשמים כך מפנין מפני השרב ומפני היתושין רבן גמליאל נכנס ויוצא כל הלילה רבי ליעזר נכנס ויוצא כל הלילה חד תלמיד מן דרבי מנא הורי לחד מן קריבוי דנשייא יצא אין מטריחין עליו שיחזור ולא שמיע רבן גמליאל נכנס ויוצא כל הלילה רבי ליעזר נכנס ויוצא כל הלילה

4. תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף צז עמוד ב

אמר רב: כלו כל הקיצין, ואין הדבר תלוי אלא בתשובה ומעשים טובים. ושמואל אמר: דיו לאבל שיעמוד באבלו. כתנאי, רבי אליעזר אומר: אם ישראל עושין תשובה - נגאלין, ואם לאו - אין נגאלין. אמר ליה רבי יהושע: אם אין עושין תשובה - אין נגאלין? אלא, הקדוש ברוך הוא מעמיד להן מלך שגזרותיו קשות כהמן, וישראל עושין תשובה ומחזירן למוטב.

5. תלמוד בבלי מסכת ביצה דף טו עמוד ב

תנו רבנן: מעשה ברבי אליעזר שהיה יושב ודורש כל היום כולו בהלכות יום טוב. יצתה כת ראשונה, אמר: הללו בעלי פטסין. כת שניה, אמר: הללו בעלי חביות. כת שלישית, אמר: הללו בעלי כדין. כת רביעית, אמר: הללו בעלי לגינין. כת חמישית, אמר: הללו בעלי כוסות. התחילו כת ששית לצאת, אמר: הללו בעלי מארה. נתן עיניו בתלמידים, התחילו פניהם משתנין. אמר להם: בני, לא לכם אני אומר אלא להללו שיצאו, שמניחים חיי עולם ועוסקים בחיי שעה. בשעת פטירתן אמר להם: +נחמיה ח+ לכו אכלו משמנים ושתו ממתקים ושלחו מנות לאין נכון לו כי קדוש היום לאדנינו ואל תעצבו כי חדות ה' היא מעזכם. אמר מר: שמניחין חיי עולם ועוסקין בחיי שעה, והא שמחת יום טוב מצוה היא! - רבי אליעזר לטעמיה, דאמר: שמחת יום טוב רשות. דתניא, רבי אליעזר אומר: אין לו לאדם ביום טוב אלא: או אוכל ושותה או יושב ושונה. רבי יהושע אומר: חלקהו - חציו לה' וחציו לכם. אמר רבי יוחנן: ושניהם מקרא אחד דרשו. כתוב אחד אומר +דברים טז+ עצרת לה' אלהיך, וכתוב אחד אומר +במדבר כט+ עצרת תהיה לכם, הא כיצד? רבי אליעזר סבר: או כולו לה' או כולו לכם, ורבי יהושע סבר: חלקהו - חציו לה' וחציו לכם.

6. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף ט עמוד א

והני תנאי כהני תנאי, דתנאי: +דברים ט"ז+ שם תזבח את הפסח בערב כבוא השמש מועד צאתך ממצרים. רבי אליעזר אומר: בערב אתה זובח, וכבוא השמש אתה אוכל, ומועד צאתך ממצרים אתה שורף; רבי יהושע אומר: בערב אתה זובח, כבוא השמש אתה אוכל, ועד מתי אתה אוכל והולך - עד מועד צאתך ממצרים.

7. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף כט עמוד ב

תנו רבנן: המהלך במקום גדודי חיה ולסטים מתפלל תפלה קצרה. ואיזה היא תפלה קצרה? רבי אליעזר אומר: עשה רצונך בשמים ממעל, ותן נחת רוח ליראיך מתחת, והטוב בעיניך עשה, ברוך אתה ה' שומע תפלה.

רבי יהושע אומר: שמע שועת עמך ישראל ועשה מהרה בקשתם, ברוך אתה ה' שומע תפלה. רבי אלעזר ברבי צדוק אומר: שמע צעקת עמך ישראל ועשה מהרה בקשתם, ברוך אתה ה' שומע תפלה. אחרים אומרים: צרכי עמך ישראל מרובין ודעתם קצרה, יהי רצון מלפניך ה' אלהינו שתתן לכל אחד ואחד כדי פרנסתו ולכל גויה וגויה די מחסורה, ברוך אתה ה' שומע תפלה.

8. תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף ז - ח

דתנאי, ר' אליעזר אומר: שואל אדם צרכיו ואחר כך יתפלל, שנאמר: +תהלים קב+ תפלה לעני כי יעטוף ולפני ה' ישפוך שיחו וגו', אין שיחה אלא תפלה, שנאמר: +בראשית כד+ ויצא יצחק לשוח בשדה; ר' יהושע אומר: יתפלל ואח"כ ישאל צרכיו, שנאמר: +תהלים קמב+ אשפוך לפניו שיחי צרתי לפניו אגיד. ור"א נמי הכתיב: אשפוך לפניו שיחי! הכי קאמר: אשפוך לפניו שיחי בזמן שצרתי לפניו אגיד. ור' יהושע נמי הכתיב: תפלה לעני כי יעטוף! הכי קאמר: אימתי תפלה לעני? בזמן שלפני ה' ישפוך שיחו. מכדי קראי לא כמר דייקי ולא כמר דייקי, במאי קמיפלגי? כדדריש ר' שמלאי, [דדריש ר' שמלאי:] לעולם יסדר אדם שבחו של מקום ואח"כ יתפלל, מנלן? ממשה רבינו, דכתיב: +דברים ג+ ה' אלהים אתה החלות להראות את עבדך וגו', וכתוב בתריה: אעברה נא ואראה את הארץ הטובה; רבי יהושע סבר: ילפינן ממשה, ור"א סבר: לא ילפינן ממשה, שאני משה דרב גובריה.

9. מתוך שם אבותי למסכת אבות פרק ב (הרב ישראל רובין, אלבאני ניו – יורק)

ובמרבה לספר על ההגדה עסקתי בביאור יסוד שיטת מחלקותם של רבי אליעזר ורבי יהושע בש"ס, שהחילוק ביניהם כגבוה שמים על הארץ, שרבי אליעזר היה איש שמיימי, 'שהסתכל תמיד על כל דבר מצד עיני הרוחניות שבו, שעילאה גבר, וכבוד שמים עדיף, אבל לרבי יהושע תתאה גבר, שהעיקר היא לעשות דירה לו יתו בתחתונים.

לולב וניסוך המים

1. תלמוד ירושלמי (ונציה) מסכת תענית פרק א דף סג טור ג/מ"א

ה"א/ מאימתי מזכירין גבורות גשמים כו' טעמיה דר' אליעזר על ידי שארבעת מינין הללו גדילים על המים לפיכך הן באין פרקליטין למים
ד"א בשעה שהעבד משמש את רבו כל צורכו הוא תובע פרסו ממנו אמ' לו ר' יהושע והלא משעה שהעבד משמש את רבו כל צורכו ורוח רבו נוחה הימינו הוא תובע פרנסתו ממנו
ד"א אין העבד תובע פרסו אלא סמוך לפרסו תני רבי ליעזר אומר משעת נטילת לולב רבי יהושע אומר משעת הניחו

2. תלמוד בבלי מסכת ראש השנה דף טז עמוד א

תניא, אמר רבי יהודה משום רבי עקיבא: מפני מה אמרה תורה הביאו עומר בפסח - מפני שהפסח זמן תבואה הוא. אמר הקדוש ברוך הוא: הביאו לפני עומר בפסח, כדי שתתברך לכם תבואה שבשדות. ומפני מה אמרה תורה הביאו שתי הלחם בעצרת - מפני שעצרת זמן פירות האילן הוא, אמר הקדוש ברוך הוא: הביאו לפני שתי הלחם בעצרת, כדי שיתברכו לכם פירות האילן. ומפני מה אמרה תורה נסכו מים בחג - אמר הקדוש ברוך הוא: נסכו לפני מים בחג, כדי שיתברכו לכם גשמי שנה, ואמרו לפני בראש השנה מלכיות זכרונות ושופרות. מלכיות - כדי שתמליכוני עליכם, זכרונות - כדי שיעלה זכרוניכם לפני לטובה, ובמה - בשופר.

3. תלמוד בבלי מסכת סוכה דף מח עמוד ב

תנו רבנן: מעשה בצדוקי אחד שניסך על גבי רגליו, ורגמוהו כל העם באתרוגיהן. ואותו היום נפגמה קרן המזבח, והביאו בול של מלח וסתמוהו, לא מפני שהוכשר לעבודה אלא מפני שלא יראה מזבח פגום.

4. משנה מסכת סוכה פרק ד

[ה] מצות ערבה כיצד מקום היה למטה מירושלם ונקרא מוצא יורדין לשם ומלקטין משם מרביות של ערבה ובאין וזוקפין אותן בצדי המזבח וראשיהן כפופין על גבי המזבח **תקעו והריעו ותקעו**... בשעת פטירתן מה הן אומרים יופי לך מזבח יופי לך מזבח רבי אליעזר אומר ליה ולך מזבח ליה ולך מזבח:

[ו] **כמעשהו בחול כך מעשהו בשבת** אלא שהיו מלקטין אותן מערב שבת ומניחים אותן בגיגיות של זהב כדי שלא יכמשו ר' יוחנן בן ברוקה אומר חריות של דקל היו מביאין וחובטין אותן בקרקע בצדי המזבח ואותו היום נקרא יום חבוט חריות: ...

[ח] ניסוך המים כיצד צלוחית של זהב מחזקת שלשת לוגים היה ממלא מן השילוח הגיעו לשער המים **תקעו והריעו ותקעו**... ולמנסך אומרים לו הגבה ירך שפעם אחת ניסך אחד על גבי רגליו ורגמוהו כל העם באתרוגיהן:

[ט] **כמעשהו בחול כך מעשהו בשבת** אלא שהיה ממלא מערב שבת חבית של זהב שאינה מקודשת מן השילוח ומניחה בלשכה נשפכה או נתגלתה היה ממלא מן הכיור שהיין והמים המגולין פסולים לגבי מזבח:

5. תלמוד בבלי מסכת סוכה דף מד עמוד א

אתמר: רבי יוחנן ורבי יהושע בן לוי, חד אמר: ערבה יסוד נביאים, וחד אמר: ערבה מנהג נביאים. תסתיים דרבי יוחנן הוא דאמר יסוד נביאים, דאמר רבי אבהו אמר רבי יוחנן: ערבה יסוד נביאים הוא, תסתיים. אמר ליה רבי זירא לרבי אבהו: מי אמר רבי יוחנן הכי? והאמר רבי יוחנן משום רבי נחוניא איש בקעת בית חורתן: עשר נטיעות, ערבה, וניסוך המים הלכה למשה מסיני! +דניאל ד+ אשתומם כשעה חדא ואמר: שכחום וחזרו ויסדום.

6. קדמוניות היהודים יג ח

בימים ההם קשרו היהודים על ינאי המלך קשר ובחג הסוכות בעלות המלך על מזבח הפנימי להקריב עולת החג השליכו עליו רבים מבני העם את האתרוגים אשר בידם, ויחרפוהו ויתנו עליו בקולם: "צא, צא בן חללה! לא לך לגשת אל מזבח השם כי אמך הייתה חללה ויקצוף המלך מאד וחמתו בערה בו ויט ידו מעל המזבח ויקרא: "חרב, חרב על פרושים!" וישלפו גדודיו שומרי ראשו את חרבותיהם ויהרגו בעם כששת אלפים איש מעדת הפרושים, ויצו המלך לנגוח חומת עץ בבית ה' להבדיל בין חצר העם לבין חצר הכוהנים הפנימי לבל יוסיפו עוד המורדים להרגיזו בבואו לעבוד את עבודת הקודש. גם שכר לו אנשי צבא מבני פיזיציה וקיליקיה להיות תמיד סביב לו ולשמרו בכל אשר ילך

7. תלמוד בבלי מסכת מנחות דף כט עמוד ב

אמר רב יהודה אמר רב: בשעה שעלה משה למרום, מצאו להקב"ה שיושב וקושר כתרים לאותיות, אמר לפניו: רבש"ע, מי מעכב על ידך? אמר לו: אדם אחד יש שעתידי להיות בסוף כמה דורות ועקיבא בן יוסף שמו, שעתידי לדרוש על כל קוץ וקוץ תילין תילין של הלכות. אמר לפניו: רבש"ע, הראהו לי, אמר לו: חזור לאחורך. הלך וישב בסוף שמונה שורות, ולא היה יודע מה הן אומרים, תשש כחו; כיון שהגיע לדבר אחד, אמרו לו תלמידיו: רבי, מנין לך? אמר להן: הלכה למשה מסיני, נתישבה דעתו. חזר ובא לפני הקב"ה, אמר לפניו: רבונו של עולם, יש לך אדם כזה ואתה נותן תורה ע"י? אמר לו: שתוק, כך עלה במחשבה לפני. אמר לפניו: רבונו של עולם, הראיתני תורתו, הראני שכרו, אמר לו: חזור [לאחורך]. חזר לאחוריו, ראה ששוקלין בשרו במקולין, אמר לפניו: רבש"ע, זו תורה וזו שכרה? א"ל: שתוק, כך עלה במחשבה לפני.